

SENAT RP

ZAPIS STENOGRAFICZNY

Wspólne posiedzenie
Komisji Obrony Narodowej (39.),
Komisji Praw Człowieka,
Praworządności i Petycji (121.)
oraz Komisji Ustawodawczej (201.)
w dniu 18 września 2013 r.

VIII kadencja

Porządek obrad:

1. Pierwsze czytanie projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów wojskowych (druk senacki nr 424).

(Początek posiedzenia o godzinie 17 minut 18)

(Posiedzeniu przewodniczy przewodniczący Komisji Ustawodawczej Piotr Zientarski)

Przewodniczący Piotr Zientarski:

Otwieram wspólne posiedzenie trzech komisji: Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji, Komisji Obrony Narodowej oraz Komisji Ustawodawczej.

Przedmiotem naszego posiedzenia jest zmiana ustawy – Prawo o ustroju sądów wojskowych.

Proszę państwa, przypominam, że jest to inicjatywa Komisji Ustawodawczej dotycząca wykonania orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Zostały już przeprowadzone konsultacje.

Serdecznie witam gości przybyłych na nasze posiedzenie: pana ministra Wojciecha Hajduka, podsekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości; pana Stanisława Barańskiego, głównego specjalistę w Departamencie Prawa Cywilnego; oraz pana pułkownika, sędziego Mirosława Kolanowskiego, reprezentującego Departament Sądów, Organizacji i Analiz Wymiaru Sprawiedliwości w Ministerstwie Sprawiedliwości. Jest z nami pan Tomasz Chrabski z Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego. Z Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka przybyła do nas pani Barbara Grabowska. Ministerstwo Obrony Narodowej reprezentuje pan pułkownik Andrzej Zalewski, szef Oddziału Postępowania Administracyjnego w Departamencie Kadr. Jest z nami radca prawny z Zarządu Organizacji i Uzpełnień Sztabu Generalnego, pułkownik Mirosław Czechyra, a także starszy specjalista z Zespołu Ustawodawstwa Wojskowego w Departamencie Prawnym Ministerstwa Obrony Narodowej, pan pułkownik Tomasz Kulikowski. Jest też przedstawiciel naszego Biura Legislacyjnego, a konkretnie pan doktor Marek Jarentowski.

Udzieliłbym głosu panu doktorowi, żeby w sposób syntetyczny przedstawił istotę i uzasadnienie nowelizacji ustawy w świetle orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego.

Ekspert do spraw Legislacji w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu Marek Jarentowski:

Dziękuję bardzo.

A więc krótko. Art. 3 §3 ustawy – Prawo o ustroju sądów wojskowych mówi, że minister obrony w poro-

zumieniu z ministrem sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii KRS, tworzy i znosi w drodze rozporządzenia sądy wojskowe oraz określa ich siedziby i obszary właściwości. Tymczasem art. 92 konstytucji mówi, że takie upoważnienie ustawowe, oprócz tego, że powinno mówić o tym, kto i w jakiej sprawie wyda rozporządzenie, powinno też mówić o tym, czym powinien kierować się wydający rozporządzenie. Czyli chodzi tu o wytyczne. I takich wytycznych w przytoczonym przepisie w ogóle nie ma, nie można ich też znaleźć w całości ustawy. W konsekwencji Trybunał zanegował ten przepis.

Komisja Ustawodawcza proponuje, by dodać tu wytyczne, które są zawarte w druku nr 424. Żeby skrócić dłuższe posiedzenie, od razu zapowiem, że zgłoszono dwie propozycje poprawek. Pierwsza to propozycja Krajowej Rady Sądownictwa. Rada proponuje, by w §3, w projekcie senackim, po wyrazach „Sił Zbrojnych”, które są na przełomie piątego i szóstego wiersza, zamiast proponowanych przez Senat treści... żeby zmodyfikować trochę fragment dotyczący wytycznych i dodać fragment „realizującą zasadę dostępu obywatela do sądu i uwzględniającą ekonomię postępowania sądowego, w celu zagwarantowania realizacji prawa obywatela do rozpoznania jego sprawy w rozsądnym terminie, a także mając na uwadze potrzeby Sił Zbrojnych w przypadku ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny”. To jest w opinii krajowej rady z 11 grudnia, którą mają państwo przed sobą.

Jednocześnie krajowa rada proponuje, żeby w propozycji senackiej, w art. 3 w §4 skreślić pkt 2, który mówi o tworzeniu innych sądów wojskowych niż określone w §1 w przypadku ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny. Rada uzasadnia to tym, że w praktyce takie sądy nie są obecnie tworzone – niegdyś były tworzone i praktykę tę krajowa rada ocenia jako naganną w tym sensie, że sądy te nie służyły temu, czemu powinny służyć. I w związku ze skróceniem §4 o pkt 2, nie będzie już tego punktu, pozostanie natomiast pkt 1.

Wpłynęła też drobna propozycja Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, aby w §3 wyrazy o dostępie obywatela do sądu zamienić na wyrazy o dostępie jednostki do sądu. Helsińska fundacja uzasadnia to tym, że prawo do sądu, zgodnie z konstytucją, ma nie tylko obywatel – w domyśle: obywatel naszego kraju – ale każda jednostka, a więc również inni obywatele, a teoretycznie nawet osoby prawne. Nie wiem, czy dotyczyłoby to akurat sądów wojskowych, ale zgodnie z terminologią konstytucji może byłoby to poprawniejsze. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący Piotr Zientarski:

Dziękuję bardzo.

Chciałbym poinformować, że do reprezentowania Komisji Ustawodawczej w pracach nad nowelizacją została upoważniona pani senator Grażyna Anna Sztark.

Bardzo proszę, Pani Senator, udzielam pani głosu.

Senator Grażyna Sztark:

Dziękuję bardzo, Panie Przewodniczący.

Chciałabym powiedzieć, że gorąco popieram poprawkę Krajowej Rady Sądownictwa oraz drobną poprawkę Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka i wnoszę o przyjęcie projektu ustawy.

Przewodniczący Piotr Zientarski:

Rozumiem, że przejmuje pani te poprawki, tak?

Senator Grażyna Sztark:

Tak. Ale już nie następne poprawki, Panie Senatorze.

Przewodniczący Piotr Zientarski:

Rozumiem. Dziękuję bardzo.

Czy zaproszeni goście chcieliby się ustosunkować do zgłoszonych i przejętych dzisiaj poprawek?

Bardzo proszę, pan minister Hajduk.

**Podsekretarz Stanu
w Ministerstwie Sprawiedliwości
Wojciech Hajduk:**

Panie Przewodniczący! Wysoka Komisjo!
Minister sprawiedliwości nie zgłasza żadnych uwag.

Przewodniczący Piotr Zientarski:

Dziękuję bardzo.

Czy ktoś z państwa, z zaproszonych gości chciałby zabrać głos?

Proszę się przedstawić. Proszę bardzo.

**Przedstawiciel
Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka
Barbara Grabowska:**

Dziękuję.

Barbara Grabowska, Helsińska Fundacja Praw Człowieka.

Jest mi bardzo miło, że Biuro Legislacyjne dostrzegło drobną uwagę, którą zawarliśmy w naszej opinii. Chciałabym zauważyć, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego, który państwo wykonujecie tym projektem... Jak wiadomo, to nie była łatwa sprawa. Do tego wyroku zgłoszono cztery zdania odrębne, które poddają w wątpliwość to, czy standard wytycznych zawartych w prawie o ustroju sądów powszechnych, a teraz sądów wojskowych, jest faktycznie odpowiednio dobry, czy spełnia standard konstytucyjny.

Większość sędziów powiedziało: tak, to jest konstytucyjne. Jednak argumenty zawarte w zdaniach odrębnych są dość mocne, na przykład argument dotyczący tego, czy na podstawie upoważnienia jesteśmy w stanie wskazać, ile sądów wojskowych będzie istniało w Polsce w ramach wykonania tego upoważnienia. W prawie o ustroju sądów wojskowych nie ma art. 10, który istnieje w prawie o ustroju sądów powszechnych, a więc nie ma pewnych standardów minimalnych, jeśli chodzi o to, ile sądów musi istnieć na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Inna kwestia jest taka, że w ramach zdania odrębnego, o ile dobrze pamiętam, chyba sędziego Zubika, było stwierdzenie, że takie upoważnienie, takie wytyczne dla ministra są w stanie uzasadnić każdą jego decyzję, jeśli chodzi o tworzenie i znoszenie sądów, dlatego że tego rodzaju decyzje są jednak dość ogólne. I faktycznie właściwym kierunkiem jest tu to, co zaproponowała Krajowa Rada Sądownictwa, czyli wskazanie, że wytyczne muszą jednak realizować prawo obywatela, a właściwie prawo jednostki, do sądu. Chciałabym też poddać w wątpliwość państwa ewentualną debatę na temat tego, czy ten standard jest faktycznie optymalny. Na chwilę obecną jest on zgodny z konstytucją. Ale czy standard nie może być wyższy, czy wytyczne nie mogą być bardziej konkretne? Dziękuję.

Przewodniczący Piotr Zientarski:

Dziękuję bardzo.

Słyszę, że pan profesor...

Proszę bardzo, Panie Profesorze.

Senator Michał Seweryński:

Czy byłaby pani w stanie zaproponować jakąś, powiedziałbym, dalej idącą konkretyzację?

**Helsińska Fundacja Praw Człowieka
Barbara Grabowska:**

Podejrzewam, że wymagałoby to ode mnie większej wiedzy na temat specyfiki sądownictwa wojskowego, której nie posiadam. Wydaje mi się jednak, że jeśli chodzi o pewne minimum... Tak jak powiedziałam, prawo o ustroju sądów powszechnych wskazuje, ile musi być sądów – minimum stanowi tu jedna gmina. Nie wiem, czy na przykład państwo z Ministerstwa Obrony Narodowej są w stanie wskazać, czy jest jakieś minimum w tym zakresie.

Przewodniczący Piotr Zientarski:

Na ten temat dyskutowaliśmy z panią senator w Krajowej Radzie Sądownictwa i uważamy, że po wprowadzeniu poprawek, które zostały przejęte przez panią senator, wszelkie, że tak powiem, intencje dotyczące ratio wykonania orzeczenia Trybunału... Uczynimy temu zadość.

Skoro nie ma innych głosów, proponuję, ażebyśmy przegłosowali poprawki.

Jeszcze pan senator Witold Gintowt-Dziewałtowski. Proszę bardzo.

Senator Witold Gintowt-Dziewaltowski:

Panie Przewodniczący!

Z sympatii dla języka polskiego proponowałbym, żeby słowo „jednostka” zastąpić jednak innym słowem albo zestawem słów, które by jednoznacznie opisywały, że chodzi o prawo osób prawnych i osób fizycznych do postępowania w danej sprawie.

(Przewodniczący Piotr Zientarski: Ale to jest...)

Według mnie użycie sformułowania „jednostka” nieco się tu kłóci z logiką języka polskiego.

Przewodniczący Piotr Zientarski:

Czy pan minister chciałby w związku z tym określeniem...

Proszę bardzo.

**Podsekretarz Stanu
w Ministerstwie Sprawiedliwości
Wojciech Hajduk:**

Panie Przewodniczący!

Jeżeli komisja uzna inne określenie za właściwsze, nie będzie żadnych uwag ze strony ministra sprawiedliwości.

Przewodniczący Piotr Zientarski:

Mówi się również o prawach jednostki.

(Głos z sali: Ale są też jednostki wojskowe oraz jednostki miar i wag.)

No też, tak.

(Głos z sali: W tym kontekście to źle brzmi.)

Proszę bardzo, pan doktor Jarentowski, Biuro Legislacyjne.

**Ekspert do spraw Legislacji
w Biurze Legislacyjnym
w Kancelarii Senatu Marek Jarentowski:**

Co prawda poprawka jest inspirowana krótkim wywo-dem fundacji, ale można zaproponować inne rozwiązanie, inne sformułowanie – ono będzie bardziej rozbudowane, ale jest też używane w konstytucji, gdzie często mówi się o prawach człowieka i obywatela. A więc mielibyśmy tu oba podmioty. Tak? I byłoby tak: zasada – choć to też byłoby trochę dziwne – dostępu człowieka i obywatela do sądu. I dalej: realizacja prawa człowieka i obywatela do rozpoznania jego sprawy.

(Głos z sali: Będziemy myśleć...)

Przewodniczący Piotr Zientarski:

Nie, nie.

Ja myślę, że...

Proszę bardzo.

**Przedstawiciel
Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka
Barbara Grabowska:**

A gdyby usunąć podmiot? Wtedy byłoby prawo do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie. Bez jednostki, bez osoby...

(Głos z sali: To jest chyba...)

(Głos z sali: To można by przyjąć.)

**Ekspert do spraw Legislacji
w Biurze Legislacyjnym
w Kancelarii Senatu Marek Jarentowski:**

Czyli byłoby tak: zasada dostępu do sądu w imię realizacji prawa do rozpoznania...

(Głos z sali: Do mikrofonu prosimy.)

Byłoby wtedy tak, że w pierwszym momencie... Mówię, o tekście w wersji, którą zaproponował KRS. Byłoby tak: realizującą zasadę dostępu do sądu i uwzględniającą ekonomię postępowania sądowego, w celu zagwarantowania realizacji prawa do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie. Tak by to brzmiało.

Przewodniczący Piotr Zientarski:

Rozumiem, że to będzie autopoprawka pani senator, która przejęła poprawki.

(Senator Grażyna Sztark: Tak, przejmuję to.)

Czyli ustaliliśmy tutaj brzmienie ostateczne, jest konsens.

Proponuję, abyśmy przegłosowali poprawki, a później całość nowelizacji.

Kto jest za przyjęciem poprawek? (24)

Kto jest przeciw? (0)

Kto się wstrzymał? (0)

Jednogłośnie za.

Teraz całość z przyjętymi poprawkami.

Kto jest za przyjęciem nowelizacji? (24)

Również jednogłośnie za.

Dziękuję bardzo.

Proponuję, by pani senator Sztark reprezentowała połączone komisje, a w przyszłości całą Izbę w dalszych pracach nad tą inicjatywą ustawodawczą. Nie ma innych propozycji.

Dziękuję gościom za przybycie, dziękuję senatorom.

Zamykam posiedzenie połączonych komisji.

(Koniec posiedzenia o godzinie 17 minut 33)

Kancelaria Senatu

Opracowanie:

Biuro Prac Senackich, Dział Stenogramów

Druk i łamanie: Biuro Informatyki, Dział Edycji i Poligrafii